

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 18/2010 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2011

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 september 2010 en proposition om statsbudgeten 2011 (RP 126/2010 rd) till finansutskottet för beredning.

Ekonomiutskottet har med stöd av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning beslutat att inom sin behörighet lämna ett utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- näringsminister Mauri Pekkarinen
- direktör Risto Paaermaa, arbets- och näringsministeriet
- direktör Martti Äijälä, Tekes — utvecklingscentralen för teknologi och innovationer
- näringspolitisk ombudsman Mats Nyman, Akava r.f.
- SM-direktör Pentti Mäkinen, Finlands Näringsliv

- näringschef Janne Metsämäki, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- näringspolitisk sakkunnig Antti Aarnio, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- verkställande direktör Tommy Jacobson, CLEEN Oy
- verkställande direktör Pauli Heikkilä, Finnvera Abp
- verkställande direktör Juha Heikinheimo, STX Finland Oy
- vice ordförande, ekonomi- och skuldrådgivare Elina Leistén och ekonomi- och skuldrådgivare Tomi Nummela, Skuldrådgivning rf
- företags- och skuldrådgivare Reino Ukkola, Talouskonsultointi Aureus Oy
- skuldrådgivare Jorma Metsä-Ketelä, Fresh Start ry
- minister Antti Tanskanen.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Företagarna i Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Primära riktlinjer

Trots den positiva utvecklingen i ekonomin syns fortfarande spåren av finanskrisen och den ekonomiska kräftgången inom ekonomiutskottets

förvaltningsområde. Utrikeshandeln har inte återgått till samma nivå som från krisen och företagens investeringar är lägre än normalt. På finansmarknaden tar sig instabiliteten uttryck i att det är extra svårt att få långsiktig finansiering till ett rimligt pris. Räntorna har sjunkit i krisens

spår och det har satt fart på bilhandeln, men samtidigt ökar skuldsättningen i hushållen. Den ökade skuldsättningen ger utslag i bland annat större efterfrågan på skuldrådgivning.

Arbets- och näringsministeriet spelar en framträdande roll för att utveckla den framtida plattformen för Finlands ekonomi och konkurrenskraft. I denna brytningstid är det viktigt att se till att våra företag har konkurrenskraftiga villkor. Följaktligen lyfts innovationspolitiken fram i budgeten för 2011 (mom. 32.20). Den föreslagna strategin och ökningen på 4 % av anslagen är mycket motiverade, anser utskottet. De ligger dessutom i linje med utskottets utlåtande om statsrådets statsfinansiella ram för 2010–2013 (EkUU 12/2009 rd) och synpunkterna i utskottets betänkande om den innovationspolitiska redogörelsen (EkUB 6/2009 rd). Inte bara större anslag är viktiga. Det är också av största vikt att vi kan nyttiggöra innovationer bättre. Staten bör öka sina bidrag, men dessutom behövs det nya, fungerande incitament för att näringslivet ska satsa mer på FoU och innovationer. Det kan föra med sig fler utländska investeringar i Finland.

Innovationer stöds också via EU:s strukturfondsprogram och då är det viktigt att fokusera på mer nätverkande och större kompetens. Utskottet anser att det är mycket rationellt att medel från strukturfonderna används till den här typen av nyskapande verksamhet. Den osäkra ekonomiska utvecklingen understryker behovet av större känslighet visavi strukturfonderna. Också i fortsättningen måste man genom beslut om särskilt stöd ingripa i eventuella förändringar i regionerna. Utskottet anser det dock allvarligt att strukturfondsprogrammen omges av en så massiv byråkrati och att ansökningar behandlas ytterst långsamt. Systemet måste ses över. Vi kunde till exempel ta efter Sverige som ordnar verksamheten med hälften färre tjänstemän och en handläggningstid som bara är en bråkdel av vår.

Exporten kommer också i fortsättningen att vara en av stöttepelarna i vår ekonomiska tillväxt. I takt med att världshandeln återhämtar sig är det viktigt att företagen har goda chanser att stärka sina marknadsandelar. Det behövs dels

tillräckligt stora ekonomiska satsningar, dels större fokus på uppbyggnaden av exportorganisationen. Utbudet på internationaliseringstjänster är relativt heltäckande, men de når inte alltid den viktigare användargruppen, alltså små och medelstora företag. Det finns ett flertal aktörer och samordningen mellan myndigheter fungerar dåligt. För närvarande behandlar riksdagen en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om kundinformationssystemet för företagstjänster (RP 107/2010 rd). Den kommer att förbättra informationsutbytet mellan myndigheterna och snabba på beslutsprocessen. Samtidigt är det viktigt att verksamheten blir mer kundorienterad.

Tillskottet till energianslagen (mom. 32.60) för större användning av förnybar energi ligger i linje med de långsiktiga klimat- och energimål som riksdagen har antagit (EkUB 9/2009 rd). Satsningarna på förnybar energi ger en större sysselsättnings- och exportpotential.

Tekes (mom. 32.20.83)

Som ett led i stimulansåtgärderna fick Tekes bland annat betydligt större fullmakt att ta upp lån 2010. En del av projekten har startat enligt planerna, men bland annat demonstrationsanläggningarna inom energisektorn har kommit i gång långsammare än beräknat. För att de viktiga projekten ska kunna avancera enligt planerna bör motiven till momentet preciseras med att Tekes har rätt att 2011 använda det som eventuellt finns kvar av bevillningsfullmakten 2010. Förfarandet motiveras också med handläggningen av ansökningar eftersom man då kan garantera att ansökningarna från företagen behandlas lika oberoende av när under året de har lämnats in.

Redan tidigare har ekonomiutskottet flera gånger understrukit vikten av att staten vågar ta risker i innovationssammanhang. Samma resultat ger bland annat internationella utvärderingar av innovationssystemet i Finland. Det går inte att göra stora genombrott om man bara tar det säkra för det osäkra. Bidragen till Tekes är ett typiskt exempel på riskfinansiering. Följaktligen anser utskottet att taket för betalningsbefrielse under mom. 32.20.83 (40 miljoner euro) bör

strykas. Det skulle ligga i linje med regleringen av utlåningen (statsrådets förordning om finansiering av forsknings-, utvecklings-, och innovationsverksamhet; 298/2008) där betalningsbefrielse är kopplad till hur projektet utfaller, inte till en kvot.

Ekonomiutskottet föreslår att finansutskottet ändrar motiven till mom. 32.20.83 (Lån för forsknings- och innovationsverksamhet) för att den del av bevillningsfullmakten för 2010 som har utnyttjats i stället genom beslut kan utnyttjas 2011 och stryker taket för betalningsbefrielse.

Varven (särskilt mom. 32.30.46 och 32.30.48)

Vår varvsindustri genomgår sin värsta kris någonsin. Efterfrågan har dalat under den ekonomiska krisen och nya aktörer tränger sig in på marknaden med hjälp av aggressiv priskonkurrens. Branscher räknar dock med att exportmarknaden kommer att återhämta sig 2011. I dag är läget allvarligast vid Åbovarvet. Om det inte snabbt kommer in nya beställningar, stiger de arbetslösa inom branschen till 14 000 inom 2010.

Men budgetpropositionen innehåller inga nya anslag till varvsindustrin. Staten bör snabbt göra något för att varven ska få nya beställningar och de finländska varven ska ha likvärdiga konkurrensvillor. Det kan vara till exempel innovationsstöd till skeppsbyggnadsindustrin, finansierings- och garantivillkor för finländska fartygsbeställningar som är minst lika bra som inom exporten och engångsbidrag till miljövänliga investeringar i nya fartyg vid finländska varv. Med medel till omstruktureringar m.m. och arbetskraftspolitiska åtgärder måste man trygga tillgången till kvalificerad arbetskraft och arbetet i entreprenörsnätverken.

Ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning (32.40.31)

På senare år har ekonomiutskottet systematiskt påpekat att anslaget till ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning är för litet, men läget är fortfarande oförändrat. I budgetpropositionen avsätts det 4 511 000 euro för ändamålet och det

är 500 000 euro mindre än för i år. Det faktiska behovet har emellertid snarare ökat. Det är först nu som konsekvenserna av den ekonomiska krisen ger utslag i skuldrådgivningen. Samtidigt ser man tecken på att smslån och nätspelande ökar skuldsättningen bland privatpersoner. Arbetet blir inte lättare av att de som kommer till rådgivningen har multiproblem och behöver ännu mer hjälp och handledning. År 2008 överskred bara åtta skuldrådgivningsenheter den längsta kötiden på 60 dagar, medan det 2009 var sexton. I år har läget försämrats ytterligare. Situationen försvåras ytterligare av den försämrade ekonomin i kommunerna.

En arbetsgrupp tillsatt av justitieministeriet utreder för närvarande bland annat möjligheterna att förenkla skuldsaneringsreglerna. Mandattiden går ut den 31 december 2010, men det kommer att ta tid innan situationen underlättas.

Ekonomiutskottet anser att läget är orimligt för allmänheten och att anslaget för ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning måste höjas med 1 000 000 euro. Vid anslagstilldelningen är det viktigt att effektivt utnyttja den lagstadgade möjligheten att anlita privata tjänsteleverantörer, påpekar utskottet. Redan nu finns det privata budget- och skuldrådgivningar. De anlitas för närvarande av bland andra Arbetskraftsmyndigheterna, Utsöknings- och Indrivningsmyndigheterna och församlingarna. Konkurrensen skulle öka samtidigt som servicekonceptet skulle förbättras om tjänsteleverantörer anlitas för ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning.

Det räcker inte med att öka resurserna. Man måste också göra något åt orsakerna till skuldsättning. Som det sägs ovan är beror skuldsättningen i enskilda fall åtminstone delvis på smslån och nätspelande. Utskottet vill särskilt sätta strålkastarna på smslånen som blir ett större och större problem trots strängare lagstiftning. Senast i oktober i år pekade Konsumentverket och dataombudsmannen på vissa problem i övervakningen, till exempel att identiteten inte kontrolleras ordentligt vid smslån och att lånen drivs in med olagliga metoder. Man måste vara beredd att ingripa med nya och strängare regler.

Ekonomiutskottet föreslår att finansutskottet ökar moment 32.40.31 (Ersättning för ordnandet av ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning) med 1 000 000 euro. Vidare framhåller utskottet att anslaget också måste gå till att anlita privat rådgivning i ekonomiska frågor och skuldproblem.

Turism och naturtjänster (mom. 35.10.52 och 30.63.50)

Turistnäringen spelar en allt större roll för vår ekonomi. I dag sysselsätter den omkring 131 000 personer, inbringar cirka fyra miljarder euro om året i skatt och står för nästan fyra procent av bnp. I turiststrategin fram till 2020 som publicerades i somras sägs det att branschen kan sysselsätta 171 000 personer och inbringa 7,5 miljarder i euro räknat i dagens priser. Därmed skulle den stå för drygt fem procent av bnp.

Utskottet vill särskilt lyfta fram naturturismen som intar en framträdande roll i marknadsföringen av Finland som turistland. Den drabbas hårt av regeringens förslag att minska anslaget till Forststyrelsens naturtjänster med ungefär 3 miljoner euro. Nedskärningarna gäller bland an-

nat nationalparkerna som är av stor betydelse för naturturismen. En del av turistföretagen har etablerat sig i närheten av dem och de är beroende av naturtjänsterna, bl.a. ödestugor, eldplatser, vandringsleder och kundservicen på naturcentrumen. Den servicen lyfts också fram i turiststrategin och det sägs att det måste finna pengar för tjänsterna. Konsekvenserna kan vara stora både för företagarna själva och för den regionala ekonomin om turistföretagarna måste minska sitt serviceutbud på grund av inskränkningarna i naturtjänsterna.

Följaktligen understryker utskottet att resurserna för naturtjänster bör tryggas för att turistnäringen ska få den service den behöver i den nuvarande omfattningen. Det betyder dels att anslaget i budgeten måste stiga, dels att koncernfinansieringen av Forststyrelsen måste omdisponeras.

Utlåtande

Ekonomiutskottet anser

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 22 oktober 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Mauri Salo /cent
medl. Hannu Hoskonen /cent
Harri Jaskari /saml
Matti Kangas /vänt
Toimi Kankaanniemi /kd
Jouko Laxell /saml

Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Petteri Orpo /saml
Sirpa Paatero /sd
Oras Tynkkynen /gröna
Ulla-Maj Widenroos /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Kulovesi.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Stödjande av företagens investerings- och utvecklingsprojekt

Krisen inom skogsindustrin har förvärrats ytterligare under den här regeringsperioden. Det hade behövts krafttag bl.a. för att se över skogsbeskattningen och trygga virkesförsörjningen och villkoren för skogsindustrin.

För att rädda arbetstillfällena, kompetensen och framtiden inom marinindustrin i Finland har vi föreslagit att statens fartygsbeställningar ska tidigareläggas enligt förslagen av arbetsgruppen för varvsindustrin. Propositionerna från regeringen har varit mycket lama allt medan framtidsutsikterna i vår varvsindustri är mörka.

Vi socialdemokrater vill stödja varvsindustrin och förbättra sysselsättningen genom att avsätta anslag och ge fullmakter för fartygsköp. Varven behöver ett räddningspaket som ger dem alla de stödåtgärder som de viktigaste konkurrenterna erbjuder. Anslagen för företagets investerings- och utvecklingsprojekt minskar i budgetpropositionen för nästa år.

Stöden till orter med plötsliga omstruktureringar måste få större effekt. Dessutom måste bidragen till företag och andra aktörer vara så utformade att de tillåter snabba och effektiva ingrepp vid omstruktureringar. För att dämpa de negativa effekterna bör EU-stöd i fortsättningen också kunna ges ut för att lösa problem i skogsindustrin.

I anslagen till arbets- och näringsministeriet och statsandelarna från finansministeriet och undervisnings- och kulturministeriet måste det avsättas ett särskilt anslag för senare stöd till orter med plötsliga omstruktureringar. Vidare måste arbets- och näringsministeriets anslag till sådana orter höjas med 20 miljoner euro.

Skuldrådgivning

Lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning stiftades med utgångspunkt i att staten ska ha hand om den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen med hithörande kostnader så att medborgarna inte särbehandlas utifrån hemort. Lagens syfte har inte fullföljts i fråga om detta.

Vi är oroadе över utbudet på ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Med det föreslagna anslaget kommer vi inte att nå målen och medborgarna kommer att behandlas olika beroende på var de bor.

Rådgivningen underlättar för skuldsatta att reglera sina krediter, ger dem bättre kontroll över sitt liv och förebygger social marginalisering. Det är inte bara skuldproblemen som växer inom denna grupp, utan också psykiska problem, problemspelande och missbruk intar en allt större roll. Rådgivarna får ägna mer och mer tid åt att hjälpa personer med multiproblem eftersom de behöver mer handledning och stöd. Med dagens resurser är detta ohållbart.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att finansutskottet ökar anslaget till stödjande av företagets investerings- och utvecklingsprojekt med 20 000 000 euro för att orter med plötsliga omstruktureringar kan få nya arbetstillfällen och skapa bättre sysselsättningsmöjligheter. Med det föreslagna anslaget till ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning kommer vi inte att nå målen och medborgarna kommer att behandlas olika beroende på var de bor. Vi föreslår att anslaget till skuldrådgivning ökas med 2 500 000 euro.

Helsingfors den 22 oktober 2010

Jouko Skinnari /sd
Matti Kangas /vänst

Päivi Lipponen /sd
Sirpa Paatero /sd

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Vid utfrågningen av de sakkunniga kom det fram att konsumtionskrediter, så kallade smslån, är mycket vanliga trots att lagstiftningen har skärpts. Dessutom har den effektiva räntan stigit i många fall samtidigt som företagens vinster ökar på lånen.

Om utvecklingen fortsätter i samma takt kommer tiotusentals finländare att sitta i knipan med sina smslån. Förr eller senare är det samhället som får stå för notan, dvs. betala de hutlöst höga räntorna och avgifterna, medan företagen skor sig.

Det är viktigt att vi med socialpolitiska åtgärder och sysselsättningspolitik kan lyfta upp de som sitter fast i skuldträsket. Dessutom måste det vara större kontroll på företagen som ger

smslån. Målet måste vara att de här människorna som ofta är i en mycket utsatt position inte längre kan utnyttjas.

Ståndpunkt

Vi föreslår således

att ekonomiutskottet föreslår att finansutskottet tar in följande uttalande i betänkandet om budgeten för 2011:

Utskottet förutsätter att regeringen snabbt utreder orsakerna till att konsumtionslånen bland privatpersoner kontinuerligt ökar och vidtar effektiva åtgärder för att villkoren för smslån ska bli skäligare och lånen gradvis avskaffas.

Helsingfors den 22 oktober 2010

Toimi Kankaanniemi /kd
Matti Kangas /vänst
Päivi Lipponen /sd

Sirpa Paatero /sd
Jouko Skinnari /sd